

MUSEITIDNINGEN

Medlemsblad för Råå Museiförening

Foto: Per Sjöborg

I DETTA NUMMER:

- ◆ Fyren i Råå hamn
- ◆ Tjugo förolyckades till sjöss
- ◆ "Starkens hörna"

Missa inte
goda recept i
Rutgers hörna

Ordföranden har ordet

Ytterligare ett års verksamhet för Råå Museiförening har lagts till handlingarna. Året 2020 med coronaepidemin kommer vi aldrig att glömma. Mycket blev annorlunda – så även för Råå museum, då förutsättningarna för ett framgångsrikt år förändrades.

Efter ett senarelagt öppningsdatum blev trots allt årets utställning "Vad döljer sig under ytan?" relativt välbesökt, mycket tack vare att den uppmärksammades både i Helsingborgs Dagblad/Sydsvenskan och i Radio Malmöhus. Vi tror att det är fler som vill ta del av denna utställning, så styrelsen har beslutat att den är kvar även under säsongen 2021. Likaså kommer den fantastiska modellen av kvarteret 'Valhalla – stadsdelen som försvann' att vara på museet hela säsongen.

Modellen av Valhalla finns på museet hela året.

Mycket uppmärksammat i Sydnytt och lokalradion blev även att det gamla fyrprismat stals då Råå nya fyr sattes på plats. Helsingborgs hamn hade beslutat att skänka det till Råå museiförening, där flera delar till äldre fyrar finns utställda.

Självklart undrar man var prismat finns idag – det borde ju ha varit på museet. Både Sydnytt och lokalradion uppmärksammade också den informativa 'Skräpmontern' som ingår i utställningen "Vad döljer sig under ytan?".

Föreningen är beroende av intäkter från entréavgifter, försäljning, guidningar och olika aktiviteter. Men - de populära söndagsaktiviteterna kunde inte arrangeras, inga förbokade guidningar ägde rum och fram för allt kunde den uppskattade julmarknaden inte genomföras. Styrelsen och julmarknadsgruppen hoppades att man skulle kunna göra en lite enklare julmarknad, som i så fall skulle vara strikt kontrollerad enligt myndigheternas coronakrav. I stort sett allt gjordes klart av gruppen, men så kom den andra vågen av epidemin och gruppen fick packa ner allt igen. Ett särskilt tack till er som ingår i gruppen.

Efter jul delpermitterades de två anställda, då deras normala arbetsuppgifter till stor del hade försvunnit.

Hur planerar vi nu inför sommarsäsongen?

Förhoppningsvis kan museet öppnas traditionsenligt den 1 maj. Vi hoppas också kunna genomföra två programdagar – dels den *populära modellbåtsdagen*, då medlemmar i Malmö Modellbåtsklubb kommer till Råå för att visa upp och köra med sina skickligt byggda modellbåtar, dels den planerade "Råå-dagen" i augusti, då förhoppningsvis alla föreningar i Råå deltar.

En av bronsskyltarna.

Informativa bronsskyltar som berättar om de fyra båtarna utanför museet är gjutna och klara. Speciella stolpar som de skall monteras på är beställda, och förhoppningsvis är allt på plats till öppningsdagen den 1 maj.

Beroende på hur läget är vad gäller pandemin/vaccinering så hoppas vi att jobbar-gänget kan göra klart det som återstår för att styrhytten i motorhallen skall kunna invigas den 1 maj. Då får museet ännu ett *"drag-plåster"* – en simulator som både vuxna och barn kommer att få glädje av.

De uppskattade vandrarna *"I Knussa-Botillas spår"* kommer att erbjudas även till sommaren. Finns intresse blir det också vandringar *"Från Batteritorget till Malen"*, dvs till strandängarna norr om Råå Södra Skola.

Audioguiden – dags att förnya

I många år har besökare på museet fått intressant information om olika delar av vad som visas på museet med hjälp av audioguiden. Den har använts av både svenska och utländska besökare, då det har funnits en svensk och en engelsk version. Nu har den gjort sitt och skall bytas ut mot en app, som man kan använda i sin smartphone. På museet kommer det att finnas speciellt anpassade smartphones för utlåning.

Årsmöte

Årsmötet för 2020 kunde inte hållas i mars som brukligt, utan först i oktober hölls det inför endast en 25-tal medlemmar. Som läget är vad gäller pandemin så kommer det sedvanliga årsmötet för 2021 att skjutas på framtiden. Restriktionerna om begränsat antal personer som får vistas i en lokal måste lättas.

Extra bidrag

Museiföreningens intäkter blev under 2020 betydligt mindre än förväntat och som helhet visar resultatet minus, men tack vare att museet fick ett extra bidrag från Helsingborgs Kulturnämnd så blev underskottet efter avskrivningar minimerat.

Råå museum är en pärla bland museer, vilket inte minst många besökare talar om för oss. För att ta hand om detta kulturarv behövs många olika arbetsinsatser. Ett stort tack till alla som på olika sätt bidrar till att vidareutveckla vårt fina museum

– *Råå museum för fiske och sjöfart.*

Hans-Ingvar Green
Ordförande

RÅÅ MUSEIFÖRENINGENS STYRELSE

Museiföreningens styrelse, som under det gångna året 2020 haft 8 protokollförda sammanträden, har bestått av

Hans-Ingvar Green – ordförande

Lars Wallin – vice ordförande

Gunilla Kittel – kassör

Ulf Swanstein – sekreterare

Elsa-Lena Ryding • Rutger Lindblad

Lisbeth Råvik • Ingrid Högberg

Rolf Jonasson • Britt Siversson Holmén

Lars-Erik Mattsson

FYREN I RÅÅ HAMN

”Fiskefyren” som blev permanent

Tavlan från 1868-1875
visar fyren i Råå hamn.

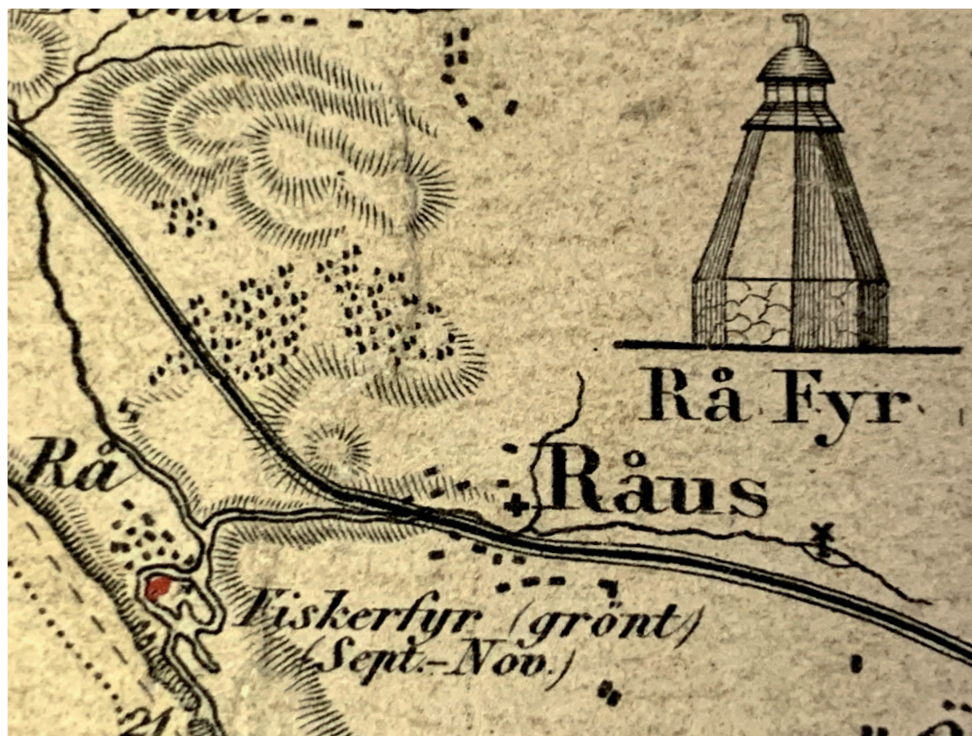

De tidigaste kända fyrarna i Norden utgjordes av vedeldar på höjder och klippor. På 1500-talet började man sätta ut fyrkorgar med ved- och senare koleldar monterade på stentorn. Tre ”fyrpander” placerades, enligt danske kungens order, ut 1561 vid Kullen, Skagen och Anholt, för att varna sjöfarare – så kallade kustfyrar.

Riktigt så gammal är inte Råå fyr, men 1857 installerades en ”fiskefyr” med olja som bränsle. Den skulle vara till hjälp när fiskarna återvände hem i mörker. Fyren lyste med grönt fast ljus under september, oktober och november. Eftersom man tände manuellt och ville spara på oljan ansågs det väl onödigt att använda fyren utöver när den bäst behövdes under den dimmiga hösten. Man ser fyren på en målning utförd av Anders Peter Persson, fiskaren och målaren vars verk ställs ut i två montrar i museet. Tavlan lär vara en kopia efter original av en okänd målare från mellan 1868-1875. Vi ser fyren på norra sidan av hamnen, vilket stämmer med bystämmans beslut från 1857 om att uppföra en fyr på norra pirarmen. Den lilla möllan t.v. lär ha tillhört mjölnaren Nils Olsson.

Fanns det en tidigare fyr på Backen?

Bengt Larsson är ägare till ett sjökort från 1871. Här finns ”Rå fyr” inritad med ett stenfundament, som ser annorlunda ut jämfört med den på målningen. Den röda pricken som markerar belägenheten ser närmast ut att ligga innanför det som sen blev Salthoen, d.v.s. på Backen, som en gång kan ha varit en ö. Den skulle i så fall från höjden kunnat guida de fiskare som siktade på ”lanningen” (stranden norr om hamnen). Problemet är att sjökortet är från 1871, när vi tror oss veta att fyren sedan 1857 låg på hamnens då ganska korta norra pir. Vi har en teori: att det danska sjökortet inte »

Den röda pricken som markerar fyren antagligen 1857 ser ut att ligga innanför Salthoen, d.v.s. på Backen.

ritats om på många år när det gällde Råå, och att det i själva verket visar en mycket tidigare fyr, före den som byggdes 1857. Bara en teori; det kan också vara så att både sjökortet och fyren är felritade. *Vad tror ni?*

Ett tredje alternativ till fyrplacering är ritat på en silhuett av Råå i Kungliga Lotsstyrel-

sens beskrivning av svenska fyrar från 1872. Här markeras fyren på södra hamnpiren och en lägre kummel eller liknande på den norra. Fel, eller hur?

Många fyrtändare genom åren

År 1868 fattade byastämman, efter tillstånd

Kungliga Lotsstyrelsens beskrivning av svenska fyrar från 1872. Är denna rätt?

av Kungl Maj:t beslut om förlängd lystid från 1 september - 1 mars nattetid. En Pahl Olsson fick kontrakt för att tända, släcka och övervaka lyktan under hela tiden för 34 riksdaler och 50 öre. Han fick ansvar för att lampan hölls i ordning och för att den skulle brinna under behörig tid samt ifall det gjordes "några signaler med fyren till nytta för smuggleri". Ja, detta var under lurendrejtartiden... Arvodet fick han ut först i mars 1869.

Andra fyrtändare på 1870-talet var Alexander Arnhult, Jöns Peter Jönsson och Bengt Olsson Bose. Många fiskare, skeppare och t.o.m. tullare hade uppdraget fram till 1900 då hamnmästaren fick ansvaret.

Fyren flyttades 1878 när den norra piren hade förlängts. Man passade på att renovera fyren vars fönster ofta gick sönder i stormarna. Ibland slocknade då fyren när den bäst behövdes.

Utbyggd hamn och ny fyr

Hamnen och hamnarmarna byggdes ut 1907. Då fann man att den gamla fyren var i alltför dåligt skick för att kunna flyttas. Istället uppfördes en ny fyr med det utseende vi känner igen. Det ska ha kostat 4300 kronor. Den upplystes av fotogen hela dygnet under vinterhalvåret. Fyren var försedd med en rotor, som drevs av uppåtströmmande värme. På rotorn fanns två skärmlåtar som fick fyren att blinka. Principen för detta samt för trumlinsen förklaras i museets utställning.

Först 1941 blev fyren automatiserad. Den lystes upp med acetylengas, en teknik som uppfunnits av Gustav Dahlén, vars bolag hette AB Gas-ackumulator. Därav namnet AGA-fyr. Tillförseln av gas styrdes med en solventil så att fyren lyste under den tid på dygnet när det behövdes. En klippljusapparat styrde fyrens blinkande. Gustav Dahlén fick nobelpriset i fysik för detta 1912. Under delar av krigsåren var fyren släckt. Det var ju mörkläggnings och

Ljuskällan 1907-1941

Fotogenapparaten som användes 1907-1941

Klippljusapparaten från tidigare fyr

hamnen var avspärrad. En vakt hjälpte inseglande hemmafartyg med en enkel lykta.

Råå fyr i modern tid

Elektrifiering av fyrljuset skedde 1968. Då kunde man sluta med den dagliga tillsynen och gå över till sporadiska kontroller. Sandblästring och målning skedde 1987. Fyren stod kvar och skötte sitt arbete, men den rostade och flagade. Måttet var rågut 2016, då hamnansvariga ville ta bort hela konstruktionen och ersätta den med *"en röd lampa på stolpe"*. Efter ett upprop i dåvarande reklamtidningen Rååbladet var vi många som skänkte en slant till om-målning av fyren.

Var är prismat?

Tyvärr höll inte denna renovering så länge. Ifjol var det dags att ersätta hela vår gamla fyr med en ny precis likadan. *Så bra!* Fyrhuset

RÅÅBLADET www.rååbladet.se

Nummer 3
1 februari 2016
Årgång 12
Utkommet varje måndag 45 pengar om året
Annonser mottages i mån av utrymme till onsdagar kl. 10.

Innehåll v. 5

- Sid 1 Rädda Råå fyr
- Sid 2 Grönvåge Ekonoimi
- Sid 3 Rååbladet sköter
- Sid 4 Råå IF
- Sid 5 Hållskottens måleri
- Sid 6 Vårarapporten
- Sid 7 Vad händer på Råå Skolområde
- Sid 8 Kökscentrum

Öppettider
Mån., Tir., On- och Fredag 13-20
Lördag 08-12
Söndag 08-20
Torsdag 08-12
Alla tider gäller för både helar och darrer.
Såla nya och gamla medlemmar sålars välbekant!

RÅÅBADARNA
Råå Rydbeck Annon & Distribution AB, Rååvägen 39, 252 70 RÅÅ. E-post: prisma@prismaexpress.se. Tel 042-20 25 35

Rädda fyren!

Råå hamns fyr är i dåligt skick och behöver renoveras - snarast!

De ansvariga för fyren vill ersätta den med en enklare - "en röd lampa på en stolpe". Vi tycker det är synd och vill behålla ett av hamnens viktigaste signum - den vita insegelsfyren.

Vi hoppas att du vill vara med och skapa möjligheterna för renoveringen med ett bidrag till Råå Hamnförening på BG 678-0225. Glöm inte märka ditt bidrag med "Fyren".

Tack för ditt bidrag på BG 678-0225
Märk ditt bidrag "Fyren"

Rolf Jön Sjöberg

Rååbladet.se

Rååbladets annonsering nr 3 2016

var i alltför dåligt skick för att spara, men det stora prismat skulle gå till museet och ställas tillsammans med övrig fyrhistoria. Men, vad hände inte kvällen innan arbetet skulle utföras. *Det stora tunga prismat försvann! Stulen eller borttappad?* Dykare har i varje fall inte hittat den vid piren. Besvikelsen var stor på museet och vår ordförande tog till kraftord i media. Den nya fyren kom i alla fall upp enligt planerna och invigdes 16 oktober 2020. Rolf Jonassons film av invigningen samt dykningen efter prismat finns att se på vår hemsida.

Elsa Lena Ryding

Olika typer av fyrrar

1. **Angöringsfyrrar eller kustfyrrar** har som uppgift att vägleda fartyg som närmar sig kusten eller seglar i större farleder utanför kusterna. Man vill att fyrens ljus skall ha en stor räckvidd och därför är de ljusstarka. Fyren placeras normalt högt över vattenytan och fyrbyggnaden får oftast formen av ett torn.
2. **Ledfyrrar** vägleder den landnära sjöfarten i skärgårdar, hamnar och kanaler. De är ljussvagare än de förra.

3. **Hamnfyrrar** underlättar vid insegling i hamnar.
4. **Varningsfyrrar** varnar för till exempel undervattenskablar och ledningar.
5. **Fiskefyrrar** återfinns vid fiskelägen för att vägleda hemvändande båtar.

Fyrens konstruktion, funktion och egenskaper är beroende av fyrens syfte.

Bild: Helsingborgs Hamn

Källor till artiklen Fyren i Råå hamn:
Curt Persson: Råå fyr i blåsväder. I: Om gamla Råå.
Fyrwiki. Svenska fyrsällskapets lexikon. www.fyr.org.
Fyr- och lotsväsendets historia. www.bhogman.se.

Generalkortet över Sundet og Køge Bugt ved Hjørt, 1871.
Rååbladet 1 februari 2016.
Wikipedia. <https://sv.wikipedia.org/wiki/Fyr>

De överraskades av vinden

*Berättelsen om
tjugo män som
förolyckades till sjöss*

Optisk vindvisningstavla på Helsingborgs hamns pirhuvud.

Havets män fick lita till sin egen bedömningsförmåga för att våga ge sig till sjöss för att få sin försörjning. Vädrets nyckfullhet och årstiderna var emot dem. När olyckorna väl var framme kämpade männen säkert för sina liv, men de misslyckades!

Här ska berättas om omständigheterna kring tjugo sjömäns eller fiskares död till sjöss mellan 1879 och 1933, med utgångspunkt från släktforskning. Fyra av de omkomna var mina släktingar. Tre av dem var fiskare och en var befälhavare i barken "Hedvig".

Berättelsen om min farfars släkt och var den kommer ifrån

Min farfar sa: "Vi är valloner och vi kommer från Belgien". I början eller mitten av år 1700 kom en kogg seglande mot Öresund. Strax söder om "Kullanäsan" gick hon på grund. Iland

En sidogren av släkten.

kom en man som hette Bourgman*. Han tog sig först till Helsingör och sedan till Råå.

Bourgman/Borgman* och ytterligare en person togs som gisslan när ryssarna brände Råå 1788. Om detta berättas i Harry Perborns bok "OM GAMLA RÅÅ". I boken står det att en i gisslan hette Borgman. Den andra hette Reinhold Jochumsson. Vidare berättas att Bourgman, i boken försvenskat till Borgman, släpptes i Köpenhamn medan Jochumsson försvann för alltid.

Den frisläppte Bourgman/Borgman bosatte sig i Helsingör. Råå låg ju i aska. Hans son, som föddes i Helsingör 1798, fick namnet Peter Borman. Peter Borrman eller Borman nu med två r flyttade till Råå 1822. Släkten var tillbaka. Släktgrenarna har sedan levt vidare under namnen Bourgman, Borrman, Borgman och Magnusson. Även om jag heter Magnusson kallas jag än i dag för Borrman av

de som känner till min släkt.

Min farfars far Magnus föddes i Raus den 10 juli 1839. Om Magnus far Peter Borrman var vallonen Bourgmans son eller sonson är okänt. Magnus efternamn blev så småningom Borgman. Från födseln hette Magnus Petersson efter sin far Peter. Magnus har med sitt förnamn fört min släktgren vidare som Magnusson. Min födelsedag är för övrigt densamma som Magnus men 105 år senare.

Farfars far fiskade vid Ven och omkom (1879)

Magnus Petersson Borgman var 40 år när han fiskade vid Ven den 30 december 1879 tillsammans med Olof Nilsson, 32 år och Sven Pålsson, 22 år. Fisket utfördes från en liten båt. Man drog krokar. Vinden var frisk, ökande till full storm. Den sydgående strömmen blev stark, sjön hög och brytande. Fiskarna be- »

Denna sten restes
år 1942 till minne åt
Rååfiskare
som förölyckats

i Öresund

1863 J. H. Olsson B. S. Olsson
S. Bengtsson
1865 H. Andersson
1866 J. J. Jönsson J. Jönsson
J. Andersson
1872 J. Andersson T. Andersson
J. J. Andersson
1879 M. Borgman J. Nilsson
S. Pålsson L. Johansson
1881 S. Sjöberg
1883 O. Andersson
1885 M. J. Svensson
1897 N. Svensson S. M. Nilsson
1908 S. H. Nilsson H. J. Nilsson
1909 N. Jönsson
1916 N. J. Davidsson
1940 H. Sandberg H. Sandberg
i Skattegall
1881 L. Andersson S. Blücker
S. Andersson B. Joachim
H. Andersson H. Nilsson
1893 N. J. Stark
1897 H. H. Stark H. J. Pålsson
J. Båse S. Båse
W. Jonasson
i Östersjön
1900 J. J. Jönsson
1924 H. Svensson

Minnesstenen i Råå hamn invigdes 1942.

slöt antagligen att sluta med dragningen för att ta sig iland men i en stormby och i ett starkt "brevanne" (strömkant) bröts båten ner. En annan båt såg händelsen före stormbyn. Därefter var båten försvunnen och alla omkom.

De omkomna Magnus Borgman, Olof Bernhard Nilsson och Sven Pålsson** är ihågkomna på minnesstenen vid Råå hamn. Minnesstenen invigdes 1942. *3 omkomna.*

Farfar faderlös och skickades till mostran

Genom olyckshändelsen blev farfar faderslös vid 2 års ålder. Med fem barn att försörja bestämde Magnus änka att två av hennes barn skulle skickas till Anna Jönsdotter, en moster i Gladsax nära Baskemölla. Min farfar Johan och hans syster Johanna skickades iväg. Deras första skolår började i Gladsax. Farfars mor avlastades därefter då och då genom att de två barnen skickades till "mostran". Detta höll på tills farfar vid 14 års ålder gick till sjöss. "Mostran" flyttade till Råå på äldre dagar. Farfar lär då ha köpt Coyetgatans minsta hus till henne.

Farfars morbror den andre som omkom till sjöss (1887)

Tve (Tufve) Jönsson var fiskare i Baskemölla född 1837. Tve var hemmason i hela sitt liv, ogift och barnlös. Han dog den 19 november 1887 50 år gammal. Kroppen flöt iland vid Baskemölla den 27 november 1890, tre år efter att han försvann. Enligt polismyndigheten antogs det med visshet att det var Tve Jönssons kropp som hittats och identifierats. "Mostran" kände igen sin bror på ett strumpeband kring ena benet.

Tidigt på morgonen 1887 hade fiskarna lämnat Baskemölla för att ta sig ut till fiskeplatserna. Lugnt väder rådde, varför det inte gick att segla. Man rodde. De båtar som kom

Antilles alias Hedvig.

sist ut hann inte kasta krok förrän det började blåsa. Det blåste upp från nordost - en vindriktning som gör Hanöbukten oskyddad. Snöblandat regn började falla och sikten blev starkt nedsatt. Man började hålla upp mot vinden och sjögången ökade.

Anförvanter till fiskarna blev oroliga med anledning av den starka pålandsvinden. De samlades vid hamnen. Båtarna som först lämnade fiskeplatsen tog sig hem och kom

igenom Baskemöllas vid hamninloppet uppgrundande farled. I de höga brytande sjöarna skar övriga båtar snett när de närmade sig. Båtarna kantrade i sina anhörigas åsyn. Många omkom, bland dem farfars morbror Tve Jönsson och fyra andra. **5 omkomna.**

Farfars svåger den tredje som omkom till sjöss (1903)

Barken Antilles inköptes till Helsingborg 1894 av Nils Magnus Pählson och partners. Under svensk flagg blev skeppets namn Hedvig. Under Nils Pählsons tid som redare seglade skeppet till Australien. Järnbarken byggdes 1869 i Dumbarton, Storbritannien, vid floden Clyde. Dimensionerna var 158,5 x 27,8 x 16,5 fot och tonnaget 510 GRT, 488 NRT samt 875 DWT. Ett ganska stort men gammalt skepp. Många Helsingborgsrederier bildades efter inköp av äldre engelskt tonnage. »

”Det blåste upp från nordost - en vindriktning som gör Hanöbukten oskyddad. Snöblandat regn började falla ...”

Kapten Jönsson har besök av sin fru. Dagen till ära har styrman vaxat mustaschen och satt på stråhatten, "knäckan" (1903)

Farfar och andra släktingar hade tjänat pengar i Amerika. I februari 1903 satsades pengarna i barken Hedvig, som då var till försäljning. Köpare var Gustaf Henrik Witt med partners i Helsingborg som bidrog med två tredjedelar samt August Brynolf Jönsson, Råå, med släkt som bidrog med en tredjedel.

Septemberorkanen 1903

I september 1903 förliste Hedvig vid Bua strax norr om Varberg. Släktens lycka över att vara delägare i ett skepp blev kortvarigt! Med destination Vasa i Finland avseglade Hedvig från Great Yarmouth i England den 5 september 1903. Skeppet var ballastat. Skagen passerades i full storm den 9 september, stormen ökade till västlig orkan.

På kvällen beräknades Nidingen* ligga tvärs men utom synvidd. En mörk segelmassa närmar sig på kollisionkurs. Ett skepp tör-

nar emot Hedvig och försvinner. Hedvig blir manöveroduglig och livbåtarna krossas.

En av tio överlevde

Trettioåriga kapten Jönsson spolas överbord och återfinns aldrig.

Ballasten förskjuts. Hedvig får slagsida och driver mot kusten. Land siktas efter 2 timmar. En ö klaras likaså några bränningar. Hedvig törnar därefter mot grund, blir stående fast och brottsjörnarna vräker över.

Styrman, timmerman och stewarten spolas bort vid första brottet. Övriga sex klättrar upp i bramstängen (mellersta mastdelen, högt upp) där de sitter hela natten. En jungman och en lättmatros börjar tala i yrsel och hoppar i sjön på eftermiddagen den 10 september. Konstapel Alfred Johansson, också surrad i bramstängen, hänger där hela följande natt. Morgonen den 11 september lyckades slutligen ett par fiskare bärga honom och ytterligare tre knappt levande. Endast konstapel Johansson överlevde.

Fartyget som Hedvig kolliderade med var troligen barkskeppet Mathilda av Mölle. Mathilda var på resa med stenkolk till Gävle. Vid kollisionstillfället förlorade Mathilda riggen men lyckas komma in till Gottskär.

Vid en offentligt förrättad strandauktion på Backa gästgivaregård den 6 oktober 1903 såldes Hedvig, "to be broken up on the spot". Hedvig vet vi mycket om från många källor och tack vare att Konstapel Alfred Johansson överlevde. **9 omkomna.**

Med anledning av en septemberstorm 1967 kan man i Sydsvenska Dagbladets rubricering läsa:

**TISDAGSSTORMEN
DEN VÄRSTA SE'N
SEPTEMBERORKANEN 1903**

Barken Hedvig

Därunder berättas om 1903 års orkan. Om orkanens härjningar, om Hedvigs förlisning och om kapten A.B. Jönsson från Råå.

Kapten August Brynolf Jönssons son föddes några dagar efter att hans far försvann i Kattegatt. Sonen, min fars kusin, döptes till samma namn som sin omkomne far, nämligen August Brynolf Jönsson. August, "Krågan" kallad, växte upp med min farfar som fadersgestalt. August, tillsammans med sin synnerligen gode vän Paul Christiansson, kallad "Konsul Abborre", lär under uppväxten ha hittat på många hyss.

Farmors bror den fjärde som omkom till sjöss (1933)

Denne mans bortgång 1933 ligger närmast i tid, men är det fall i släkten som jag har minst kännedom om. Edvin Bengtsson född 1895

var min farmors bror och fiskare från Borstahusen.

Den 28 november 1933 var Edvin och två kolleger på väg mot sin fångstplats vid Saxåns mynning. Båten låg på hård kryss för sydostlig vind. Det antas att plötslig kastvind förorsakat kantring söder om Öresundsvarvet. Storskotet hann släppas men de tungt vinterklädda män-

” ... En jungman och en lättmatros börjar tala i yrsel och hoppar i sjön på eftermiddagen den 10 september. ... ”

»

nen föll ner i lä vilket medförde ökad krängning. Vattnet välldes in i båten. Simmande försökte man ta sig in på grundare vatten. Vinterkläderna tyngde ner och samtliga omkom. *3 omkomna.*

Oförutsedda

väderförändringar tog deras liv

Gemensamt för samtliga olyckor är hastigt ändrade väderförhållanden. Vid tiden för olyckorna fanns inte samma möjlighet till väderlekstjänst som idag. Rapporter och prognoser var ännu inte utvecklade. Med all nutida teknik slår väderleksprognoserna fortfarande fel ibland. Att ge sig till havs för 100 till 150 år sedan går knappast att föreställa sig.

Från slutet av 1800-talet fanns förvisso en optisk vindvisningstavla på Helsingborgs hamns pirhuvud. Nordgående fartyg mot Kattegatt kunde få en uppfattning om sin fortsatta resas väder. SMHI började med sjörapporter på radio under 1930-talet.

Motgående havsström i olika vattenlager och densitet bildar en strömkant ("brevanne"). Resultatet blir "toppande" oregelbunden vågbildning ibland besvärande för både båtar och fartyg. Fenomenet känns genom att farkoster tappar sin kurs, girar till och kränger. Förr på Råå beskrevs naturkraften

som "grydesjö". Havet bubblar och kokar som i en gryta. Även en erfaren sjöman riskerade att mista både båten och livet. Vid första tecken på fara kunde man ju inte heller ta sig i säkerhet med hjälp av en stark motor. Man måste beundra de fiskare och sjömän som i gamla tider fick sin utkomst på havet.

Utöver de 16 sjömännen som omkom i samband med mina 4 släktingar omkom ytterligare ett 60-tal personer under septemberorkanen 1903.

Bengt Magnusson

Livräddningsstationen i Harplinge skrev:

”Kustborna
stod maktlösa
och såg vraken
brytas sönder av
brottsjöarna utan
att kunna hjälpa
de nödställda.”

Förklaring:

**Efternamn kan vara svåra att följa.*

Släktens forskning sträcker sig till 1798 när Peter Borman föds i Helsingör.

Om det var Peter Bormans farfar eller far som tillfångatogs av ryssarna är okänt. Någon forskning före tiden i Helsingör har inte skett. Namnet Bourgman framträder första gången 1863 i ett husförhör. Namnet Borgman går att härleda till 1895, då som Magnusson - Borgman. Fiskhandlaren Peter Borgman min farfars bror, är den förste med enbart namnet Borgman.

***I Råå Museums minnesskrift*

över omkomna fiskare återfinns namnen Magnus Borgman, Olof Bernhard Nilsson och Sven Pålsson.

****Nidingen Ö med fyrplats norr om Bua.*

Källor:

*Släktingars släktforskning, Råå Museum.
Folklivsarkivet, urklipp av Hans Otto Pyk.
www.hembygd.se, www.harplinge-hembygd.se.
Harry Perborn: "Om gamla Råå".
Riksantikvarieämbetet Kringla Förlisningsrapport.
www.buafiskeläge.se, www.buasframtid.se.
Wikibooks historiska berättelser från Baskemölla.
Pumphuset Borstahusen.
Sydsvenska Dagbladet 19 oktober 1967.
Atlantens orkansäsong 1903.
sv.gaz.wiki
www.clydeships.co.uk (Scottish Built Ships)
[www.bruzelius.info/nautical/ships/merchant/sail/A/Antilles\(1869\).html](http://www.bruzelius.info/nautical/ships/merchant/sail/A/Antilles(1869).html) (The Maritime History Virtual Archives)
<http://collections.slsa.gov.au>.
State of Library of South Australia.*

En som överlevde

Här har vi en berättelse av en som klarade livet i svår sjö, blev frälst och fick sälja en god last sill. Inte ovanligt att sjömän vände sig till religionen efter att ha varit nära döden.

Fiskaren Sven Petter Pålsson på Fiskaregatan berättar, nedskrivet 1941.

”År 1904 var jag med Gustav Pettersson på båten ”Sigrid” under sillfiske i Kattegatt. Förutom oss båda var Gustavs fader Sven Pettersson och min sväger Frans Sandberg med.

Den 4 oktober satte vi våra närdingar norr om Anholt c:a 4 distansminuter från land. Vinden var VSV med lätt bris, vilken på natten ökade till styv kuling. Omkring midnatt började vi träcka närdingarna. Strömmen var under natten sydgående, så att vi var rätt så nära Anholt ostrev när vi fick in dem. Vi hade fått en del sill, så vi beslöt att segla till Helsingborg för att sälja den där.

Vinden fortfor att öka. Vi reste masten och satte våra segel samt skalkade luckan och gjorde så sjöklart vi kunde. Vi passerade strax därefter Anholt Knobs fyrskipp. Klockan var två på natten. När vi kom söder om fyrskippet och söder om revet ökade sjön och blev mycket hög och brytande. Förutom annat vi ordnade med skakningen stack vi också ena ändan av en ära in under fockledvängen och klämde den med storluckan för att bättre hålla presenningen till luckan. Jag sade då till min sväger: Det är kanske inte så bra att göra på det viset, för om vi skulle behöva vända hastigt kan vi inte få focken ner på ledvängen. Han svarade bara: Låt det nu vara som det är. Detta blev min räddning.

Gustav Pettersson satt i styrhålet och skötte rodet. Hans fader satt i förkant av akterkappan, och jag satt i lovert sida på densamma. Strax därefter fick vi en väldig brottsjö som gick helt över den akta delen av båten. Den tog med sig

såväl Sven Pettersson som mig och hållemånsen som låg på akterkant av luckan. Sven Pettersson fick tag i aktra ledvängen och blev hängande där utombords, men jag följde med brottsjön överbord. Rorpinnen gick av rodet och båten lovade upp och gick över stag samtidigt. Nu fick vi se varför äran skulle vara under fockledvängen, ty när båten gick över stag blev stagfocken stående back, så att båten drev direkt ner till mig där jag låg i vattnet i stormupprörd sjö i mörka natten. Jag väntade inte många minuter där jag låg och flöt på den luft som blivit kvar under min oljepäls, så var båten vid mig. Jag kunde taga fast i en ära, som var fastsurrad i sidan av båten, men stack ut med en liten del av bladet. Sedan blev jag snart halad ombord.

När jag låg där i vattnet och såg den säkra döden för ögonen ropade jag till Gud om frälsning för min själ. Och han hörde mig och fräste mig till både kropp och själ. Sedan har jag fått vara hans, frälst genom Jesus Kristus, Guds son.

När vi båda hade blivit räddade fick vi åter ståva mot hemmet, och kom till Helsingborg den 5 oktober med en rätt så god last sill.”

Ordförklaring

Skalkning: Att vattentätt tillsluta lucka på fartyg med hjälp av en presenning.

Ledvängen: Glidstång till skot. Sitter fast i båten som ett upp-och-nervänt brett U. Äran måste ha varit instucken under ”ledvängen” förifrån för att bilda en hävarm i avsikt att pressa ner lastluckan (enligt Bengt Magnusson).

Akterkappa: Fiskebåtar hade förr ofta en akter/bakre sittbrunn ibland med ruffhytt. Nedgången till ruffen eller sittbrunnen var akterkappan.

Hållemåns: Linan mellan närdingälanken (till sillagarnen) och båten

Oljepäls: Regnställ för fiskare.

”Starkens hörna”

– *vem var mannen bakom namnet?*

Hovjunkaren Magnus Starckhufvud, av Råå-borna kallad ”Starken”, anges som upphovsman till namnet Starkens hörna. Han var tillsynsman i Kronans tjänst och levde på Råå under några år på 1760-talet.

Att namnet lever kvar i begreppet ”*Starkens hörna*” än idag 250 år senare är anmärk-

ningsvärt och man kan undra om det varit något kring hans liv och leverne som bidragit till detta?

Det är också anmärkningsvärt, att artikel-författaren, som är Råå-bo sedan 20 år tillbaka, nyligen till sin överraskning fick kännedom om att han genom ”*Starken*” har en gammal anknytning till Råå!

Starkens hörna

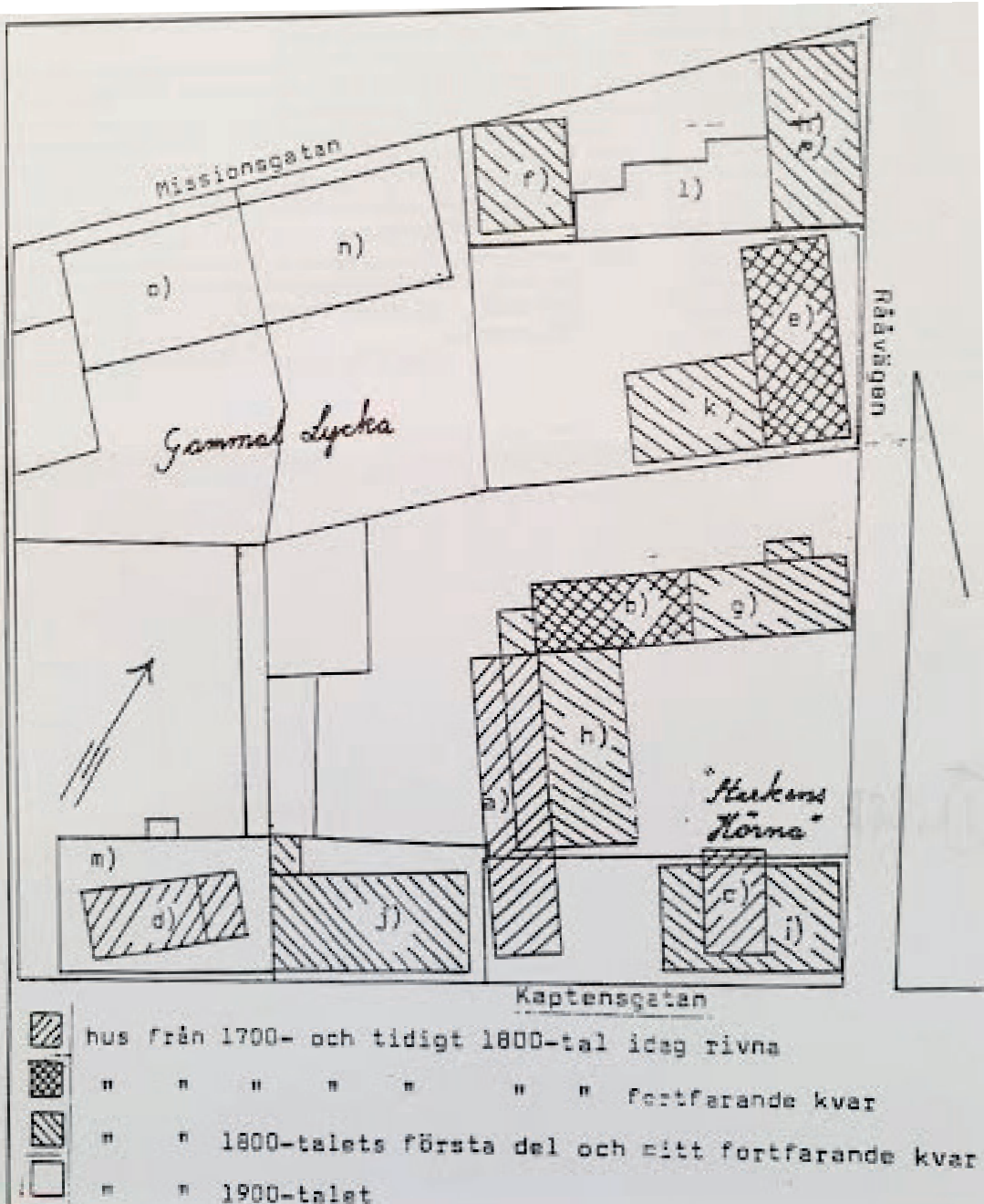
Starkens hörna är belägen i korsningen mellan Rååvägen och Kaptensgatan i dess nordvästra hörn. Med sitt strategiska läge vid landsvägen mellan Helsingborg och Landskrona och avtagsvägen mot Nedre läget passerades platsen säkerligen ofta av både Råå-bor och andra som färdades längs landsvägen. Det är inte svårt att

föreställa sig att den kan ha varit ett användbart riktmärke vid t ex vägbeskrivningar. Vidare har det i korsningens sydvästra hörn, mittemot Starkens hörna, sedan långa tider legat en krog, som senare kallades "Öfra Wårdsbuset", i våra dagar "Skonaren".

Släkten Starckhufvuds vapensköld

Hovjunkaren Magnus Starckhufvud bodde under åren 1764 - 1766 på ägan Råå nr 1. Han var en i raden av "udäringar", dvs folk som kom utifrån, för att under en period tjänstgöra för Kronan som strandridare eller tillsynsman. Detta system hade inrättats efter kriget mot Danmark för att bland annat hålla uppsikt över befolkningen, som trots trohetsförklaring till den svenske kungen efter de danska krigen visat tecken till opålitlighet. Magnus Starckhufvud förvärvade besittningsrätten till ägan Råå nr 1 av strandridaren Petrus Hallander och överlät den 2 år senare till kronolänsmannen Anders Friberg. På 1770-talet blev borgaren och hökaren Erik Möllersten ägare till Råå nr 1, som nu blivit ett skattehemman, och försålde den 1784 till smeden Sven Björkeröth,

Karta över Råå nr 1

"Starkens hörna" idag

Viola Nilsson

anfader till Björk-släkten på Råå. (i sammanhanget kan nämnas, att en av ättlingarna, skeppsmäklaren Nils Peter Nilsson Björk, f. 1841, uppförde artikelförfattarens hus på Matrosgatan på 1870-talet!)

På ägan låg flera byggnader, som genom åren haft skilda funktioner. De flesta av de äldsta husen är rivna och andra har under åren renoverats eller tillkommit. *Se kartsnitt över Råå nr 1!* Två hus är från 1700-talet och klarade sig undan ryssbranden 1788, då merparten av husen på Råå ödelades. En av fastigheterna har fortfarande årtalet 1779 synligt i korsvirket. De ingår i den äldsta bebyggelsen i våra dagars Råå.

Senare ägare

En uppdelning av fastigheten under första halvan av 1800-talet kom till stånd och den södra delen blev den, som kallas Starkens hörna. Under denna tid var det flera olika ägare till fastigheten, men efter att fiskaren Jöns Nilsson, f. 1821, erhållit ägan genom arv 1854, har den behållits inom släkten fram till våra dagar. När sonen, fiskaren Nils P Jönsson, f. 1849, tar över denna husplats kallar han sig Nils P Jönsson Stark. Han var gift med Sofia Andersdotter från Råå, f. 1849. Deras dotter Sofia Johanna Stark, f. 1880, fick med maken Stefanus Andersson, f. 1881, dottern Viola, f. 1907, som gifte sig med verkmästaren Georg (Jojje) Nilsson, född samma år. Deras dotterdotter Marina Axelsson har nu tagit över

Starkens hörna sedan 1989.

Tilläggsnamnet Stark levde alltså vidare bland Nils P Jönssons ättlingar även om namnet nu lär vara borta i kyrkobokföringen. Det är rimligt att anta att detta namntillägg kan knytas till platsen, där den tidigare innehavaren Starckhufvud bodde och har sannolikt bidragit till att begreppet Starkens hörna levt vidare till våra dagar.

Starkens hörna har, som framgår av bilden, genomgått flera renoveringar fram till idag. Men huset har bevarat den tidstypiska formen för husen på Råå från tidigt 1800-tal med sin låga fasad och höga takresning.

Stora Brandsvigs borgruin

Släkten Starckhufvud

Hovjunkaren Magnus Starckhufvud föddes 26 maj år 1700 på Stora Brandsvig, ett mindre frälsegods i Tåstarps socken, ca en halv mil NO om Ängelholm. Borgen finns omtalad redan år 1425 men revs på 1870-talet och idag återstår endast mindre ruinrester av byggnaden.

Magnus far, Mårten Starckhufvud, föddes 1656. Hans härstamning är oklar, men han värvades till Norra Skånska Kavalleriregementet 1676 och deltog i kriget mot Danmark, där han utmärkte sig med *"särdeles beröm och tapperhet"*. Slutade sin militära karriär som ryttmästare, vilket motsvarade kaptens grad, och lämnade kavalleriet 1707. Adlades 1699 (introducerades i Riddarhuset 1701 under nr 1380) p.g.a. sina militära insatser men även för sitt förnåma giftes skull. Han gifte sig i mars 1699 med den 44-åriga Catharina Gyldenstjerne och de bosatte sig på

Brandsvig. Hon var dotter till lantkommissarien och länsherren på Halls slott på Jylland, Ebbe Laxmandsen Gyldenstjerne.

Catharina hade en förmögen yngre syster, Margareta Sofia, som var ägare till godset Bjersgård norr om Klippan. Hon var gift med översten Nils Hästesko, som blivit *"tvärt avskjuten"* i slaget vid Helsingborg 1710 och därför oförmögen att få flera barn, varför det saknades manliga arvingar. Catharina ska ha blivit tvungen att lämna slottet på Jylland, då hon *"haft en för nära bekantskap med en bonddräng, så att man nödgats förse henne med en man till överskylande av skammen"*.

Till denne man utsågs Mårten Starckhufvud! Catharina kom därför till Skåne, nära sin syster. Men relationen mellan systrarna förblev ansträngd, då Margareta Sofia ej kunde förlåta system *"den svaghet, varmed hon förnedrat sig"*.

Magnus Starkhufvuds uppväxt och leverne

Catharina födde 26 maj 1700 sitt enda barn, sonen Magnus, vår huvudperson. Han skulle

så småningom bli den laglige arvtagaren till Bjersgård.

Magnus växte upp på Brandsvig, skrevs in som student i Lund i oktober 1714 som 14-åring, för att två år senare bli volontär vid Norra Skånska Kavalleriregementet. Han hade en ganska kort militär karriär och lämnade krigstjänsten 1725 som premiärkornett, vilket var den lägsta officersgraden motsvarande fänrik. Källan C. J. Barfod, som under 1700-talet var väl förtrogen med flera släkter inom den skånska adeln, omtalar att Magnus någon gång vid denna tid skaffade sig titeln hovjunkare, för att *"med heder kunna leva i en älskad maklighet"*.

Magnus ärvde fädernegården på tidigt 1720-tal. Han lär ständigt ha levt med ekonomiska bekymmer. En granne, landshövdingen Hyltéén på godset Skillinge, hade ett gott öga till Brandsvig. Han lånade därför frikostigt ut pengar till Magnus till den dag, då han tyckte sig ha betalt godset och nödgade Magnus att lämna Brandsvig som betalning för sin skuld.

Under denna tid bekymrade sig Magnus mors yngre syster Margareta Sofia på Bjersgård för hur hon skulle sörja för arvsgången. Hennes ende son hade avlidit i unga år och efter makens krigsskada kunde de inte få flera barn. Den därmed nu laglige arvingen, systersonen Magnus, ansågs dock ej värdig att besitta ett Gyllenstiernegods. Hon påbörjade arbetet med att omvandla Bjersgård till fideikommiss och härvid behövde hon på något sätt häva Magnus arvsrätt. Han var ständigt i behov av pengar och, uppger Barfod, var Magnus *"enfaldig nog att låta sig övertalas till att avsäga sig alla krav på arvsrätt efter mostern för den obetydliga summan av 6 å 1200 Daler"*.

Bjersgård omvandlades sålunda till fideikommiss och den förste fideikommissarien var Axel Erik, tillhörande den svenska grenen Gyllenstierna.

Magnus hade nu mist både fädernegården och sin arvsrätt till Bjersgård och han lämnade Skåne och slog sig ner i Småland, där han mestadels vistades i Kronobergs län. Han omnämns med titlar som hejderidare (motsvarar skogsvaktare), lantjägare och överjägästare.

Bjersgård

Han gifte sig 1740 med översten Carl von Bruses 18-åriga dotter Ulrica Eleonora, *"ett ganska förnuftigt och beskedligt fruntimmer"*, och fick med henne två söner och två döttrar.

En slarver eller?

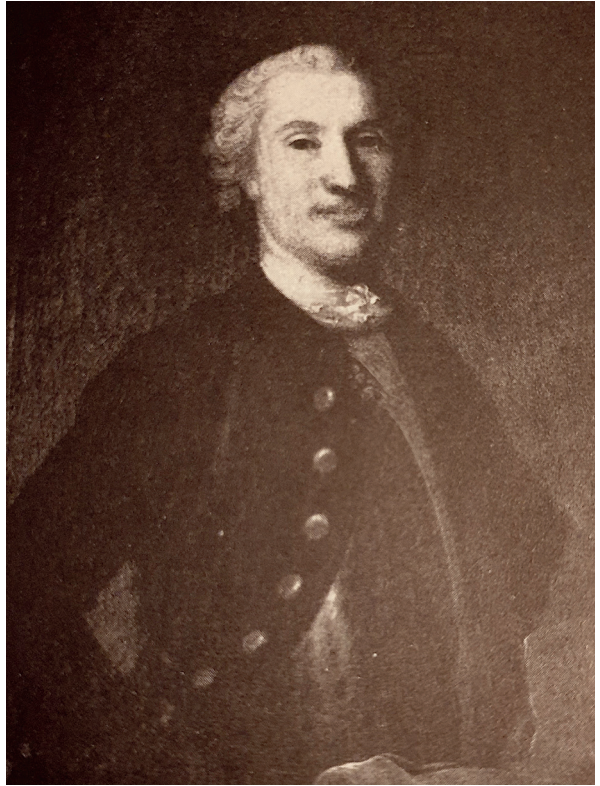
På 1750-talet blev Magnus ägare till Markaryds Gästgivaregård med skjutshåll, där han hade en *"avsigkommen baron Anckarstierna till hållkarl, som genom oordentlighet nedsjunkit till denna tjänst"*.

Barfod anger, inte utan ironi, att gästgiveriet var *"för tiden Sveriges förnämsta, då det hade en hovjunkare till gästgivare och en baron till hållkarl"*.

Småningom sålde han gästgiveriet och köpte 1760 den lilla, men välbelägna, egendomen Gåsebäck vid Helsingborg, vilken han dock sedermera sålde. Han levde under de följande åren fram till sin död med sin familj i Helsingborgstrakten, bland annat i Råå nr 1 ”under torftiga omständigheter”. Magnus dog 1772, 72 år gammal och är begravd i Helsingborg den 21/4 samma år. Hustrun Ulrica Eleonora dog året innan, 49 år gammal, även hon begravd i Helsingborg. De efterlämnade 3 gemensamma barn, en förstfödd son hade dött i späda ålder.

Under åren på Råå och i Helsingborg var Magnus ständigt i behov av vänners stöd och till dessa räknade han särskilt kapten Coyet på Rönneholm (en ättling till denne innehade Vallåkragården och har givit namn till Coyetsgatan på Råå), samt baron Nils Gyllenstierna på Bjersgård, som *”gjorde hans hus beständigt gott”*. Magnus ägde rätt till säte och stämma på Riddarhuset, men denna avstod han mot god betalning till någon annan, för det mesta baron Gyllenstierna, som disponerade platsen för mösspartiets räkning.

Åtskilliga uppgifter om släkten Starckhufvud är nertecknade av J. C. Barfod, vars familj haft nära kännedom om flera i den skånska adeln. Han lyfter inte fram Magnus Starckhufvud i någon fördelaktig dager. Men måhända har hans liv och leverne dock varit sådant att det gjort avtryck bland de samtida Råå-borna? Namnet har levt kvar i ”Starkens hörna” till våra dagar och kanske var eftermälet sådant, att fiskaren Nils P Jönsson funnit

Nils Gyllenstierna († 1791).

det värt att lägga till namnet Stark när han tillträdde fastigheteten 1854?

Utomäktenskapligt barn

Både Barfod och Elgenstierna nämner att det funnits ytterligare en dotter, dock inte namngiven, efter Magnus Starckhufvuds död. Artikelförfattarens bror Staffan har gjort en omfattande släktforskning över vår släkt och har därvid funnit att vår morfars farmors farmor hette Catharina Magnusdotter, född i Kars-
torp, Förslövs socken, 13/5 1734. Hennes mor hette Elna Kersti Jönsdotter, född 12/5 1718, född i Hjärnarps socken. Elna hade dagen innan hon födde sitt barn fyllt 16 år. Barnet

döptes av prästen i Förslövs socken inför närvarande dopvittnen och i kyrkoboken står följande att läsa:

"Quinfolket Elna Jöns Dotter ägta barn, som föddes den 13 Mai blev för dess opasslighet Hemmadöpt d 14 ejusdem och kalladt Catharina. Witnen till dess doop were Hustru Gunnela Pähr Bengts, som höll barnet wid dopet, Enkan Sissa Bängts ibdm och Hustru Britta Johan Lönnebärgs, alla tre hemma i Kastorp. Hvilka hustrur så wähl intygade barnets sjuklighet slutandes slikt därpå att dett den dagen icke hade dija welat då klockan var redan 4 efter middagen när dett döptes, som ock att dess Moder uti swäraste barnsnöden på tillfrågan om dess namn, som henne häfdad hade, swarade: Om hon nu ock på stunden skulle skiljas från wärden, visste hon ingen annan Barnafader att utnämna än Hofjunkaren Wälborne H-r Magnus Starckhufvud på Brandswigk".

Hur den 33-årige adelsmannen Magnus träffade den blott 15-åriga Elna, som sedermera födde deras barn, kan man enbart spekulera i. Men det är väl inte osannolikt att Elna tjänstgjorde som piga på godset Brandsvig, där

Magnus residerade och i hennes ställning hade hon nog inte mycket att sätta emot slottsherrn. Brandsvig låg en knapp mil från Elnas hem.

Vid denna tid rådde samsyn mellan kyrka stat om synen på utomäktenskapliga förbindelser. Kyrkans stränga moralsyn hade upphöjts till lag. Prästen hade att dokumentera och rapportera till domstol om födslar av utomäktenskapliga barn och både kvinnan och mannen tilldömdes straff. Kvinnans vittnesmål i samband med dopet inför vittnen om vem barnafadern var tillmättes mycket stor betydelse och Elnas utsaga vägde alltså tungt. Catharina erhöll sålunda efternamnet Magnusdotter, noterat i kyrkboken.

Vad som hände med Elna sedan, eller hur hennes dotter fick växa upp, har inte stått att finna, annat än Catharina småningom gifte sig 25 år gammal med rusthållaren Pål Troedsson i Karstorp, att hon födde två barn och att hon dog i en ålder av 68 år.

Magnus Starckhufvud, "Starken", visade sig alltså vara en direkt anfader till mig, 7 släktled bakåt! En märklig omständighet, och jag betraktar Starkens hörna med lite andra ögon nu när jag har vägarna förbi!

Thomas Thelin

Källor:

Curt Persson 1993. Om gamla Rää.

Gustaf Elgenstierna 1925 – 36.

Den introducerade svenska adelns ättartavlor.

Förslövs kyrkoarkiv C 1:1 sid 117 och 119.

Marie Lindstedt Cronberg 2019. Populär Historia.

Fader: okänd.

J.C. Barfod 1787-1791. Märkvärdigheter rörande den skånska adeln. Facsimile-upplaga, Lund 1976,

Walter Ekstrands Bokförlag.

MUSEITIDNINGEN

Medlemsblad för Råå museiförening från 1984

Inga fysiska möten, inga intervjuer, inget årsmöte att kalla till, men det blev en museitidning i vår också! Den packades av några få damer med avstånd.

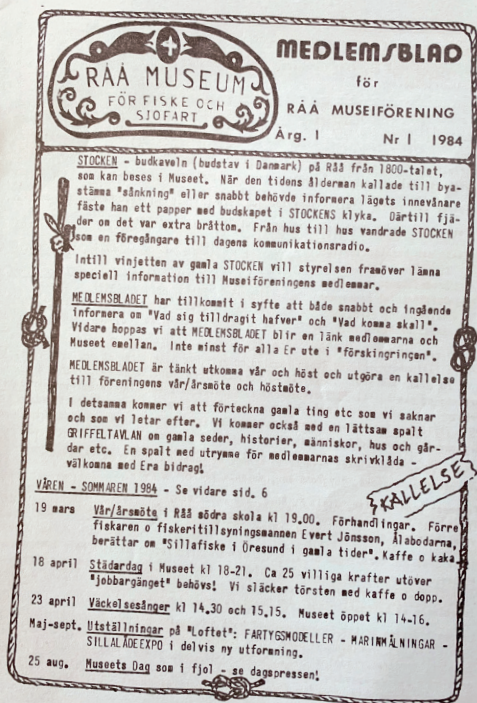
Vi är glada för att ha rekryterat i ny redigerare. Joachim Bergdahl, uppvuxen på Råå och tidigare anställd på Pingvinpress, har åtagit sig uppdraget.

(Pål Arthursson som gjorde förra tidningen måste sluta av hälsoskäl.)

Visste ni att årgång 1 av tidningen, som då kallades för bara "MEDLEMSBLAD" kom ut 1984? I tidningsarkivet ligger först även ett dubbelvikt ark där man kallade till "Från det gamla Råå", kulturaktivitet vid hamnen 21 augusti 1982. Råå museiförening, Råå fiskareförening och Lions Club Råå arrangerade 28 olika aktiviteter under devisen: *Släpp dig loss och kom i kläder från förr!*

Minns att jag tog på Farmors mors svarta sidenklänning och så fick barnen gammaldags randiga bomullskläder som skjorta utan krage och förkläde med volang. (Borde inte använt sidenklänningen då och senare - den har spruckit.)

De första medlemsbladen innehöll kallelse till årsmöte respektive höstmöte, en fyllig årsberättelse, "Vad sig tilldragit hafver", och "Griffeltavlan" på baksidan med aktuell information och historia. Här ser vi för första gången Otto von Friesens namn i nr 2 1985. Han berättar om upprustningen av "La-Schörens", bondeskeppargården på Varvs-gatan 17. Ansvarig för Medlemsbladet de första fem åren var Curt Persson, som tackar för sig i nr 2 1988. Då har man utsett Otto till redaktör och skriften kallas hädanefter "Museitidningen". Hösten 1994 har Otto fått

Nr 1 av Medlemsbladet 1984.

en redaktionsgrupp bestående av Eric Björck, Ragnar Thornberg och Lennart (Cal) Åström. Eric Björck ersätts så småningom av Åsa Rausing-Roos, en mycket kompetent skribent. I nr 2 1999 har Åsa tagit över som redaktör, med Otto, Ragnar och Cal i redaktionen. Vi förstår att det är Cal som "gör" tidningen i sin dator. Det kommer han att fortsätta med i 20 år!

Tidningen blir tjockare och snyggare vartefter. Från 2003 får den färgtryck på pärnarna.

Till hösten 2006 har man värvat journalisten Stina Norling till redaktörskapet. Stina kommer att ha olika medlemmar till hjälp i redaktionen. Hon kommer att samarbeta mycket med Nisse Pålsson i sina många artiklar om det gamla Råå och dess människor och hus. I tidningen har genom åren dokumenterats mycket som annars skulle gått förlorat. De senare många bladen finns ju på hemsidan och informationen är därmed sökbarn på nätet. Arbete pågår med att kategorisera ämnesområdena i de tidigare tidningarna.

Från nr 2 2014 har Stina velat träda något tillbaka och man bildar en redaktionsgrupp, där hon fortsätter

Tag med denna folder. Den gäller som lottsedel. Många fina vinster utlovas. Dragning vid museet kl 17. Vinster hämtas senast kl 18.

1800

"FRÅN DET GAMLA RÅÅ"

kulturaktivitet vid hamnen

Lördagen den 21 augusti 1982 kl 14-18

Arrangörer: Råå Museiförening Råå Fiskareförening Lions Club Råå

Program:

- 14.00-18.00 Alla aktiviteter i gång
- 15.00 "Sånger om Råå" presenteras av elever från Råå södra skola och Bertil Nilsson
- 15.30 Helsingborgs folkdansgille dansar sekelkultfets modedanser
- 16.00 Råå GF:s "Pionjärerna" visar den gamla stilen
- 16.30 Brandkärmuseet ordnar utryckningskortge
- 17.00 Sprutmönstring
- 17.30 Musica Mixta

Lions Club Råå säljer Harry Perborns nya bok
OM GAMLA RÅÅ
på Rååvägen och vid sjöfartsmuseet

Första publikationen skapad på Pingvinpress 1982.

I DETTA NUMMER:

- Skonaren Korvas förlisning 1913
- Gustaf Magnusson, fiskets pedagog
- En Valhallapålg lär sig fiska
- Möte på marint museum

MUSEITIDNINGEN
Medlemsblad för Råå Museiförening

I DETTA NUMMER:

- Fiskevassen Wess och bröderna Sandberg
- Nisse Pålsson - en Rååprofil
- Anna Persson - ett kvinnoliv på Råå

Nr 2 2010
Ärgång 27

RÅÅ
FÖR FISKE OCH SJÖFART

Medlems

Här Mindoro en nit...
Maria Lind...
Tjänster från nya mönster om Anders Peter Persson - fiskare och konstnär

ett litet axplock av många fina nummer av vår gedigna Museitidning som har kommit ut sedan 1984.

att ingå. Själv kom jag med 2016, och utsågs till ansvarig/sammankallande. Det har varit så roligt att "leka journalist" och att samarbeta med gruppen och redigeraren. Cal Åström lämnade 2018 över till proffsiga Susanne Gellberg och vi fick från 2019 möjlighet att trycka helt i färg. Stina hjälper fortfarande till med viktiga råd, Britt Siversson-Holmén vet var allt finns på museet, Inga-Lena Stelzer är stavnings- och kommatringsexpert och Ragnar Thornberg värnar om fiske- och sjöfartsämnet.

Alla medlemmar ÄR välkomna att lämna bidrag. Skriv till info@raamuseum.se!
Eller ring och diskutera med oss, tel 0708-76 39 80 till Elsa Lena.

Elsa Lena Ryding

RUTGERS HÖRNA

Kasta ingenting ätbart!

Matrester kan man ofta använda igen – ibland i ny form.

En del som slängs kan användas i nya maträtter. Här nedan får du recept på en fantastiskt god soppa eller, om du så vill, använd delvis samma recept för att göra basen till en riktigt god sås. Skal av räkor och andra skaldjur kan du förvara i frysen tills det är dags att använda dem.

INGREDIENSER:

1-2 st morötter
1-2 st palsternackor
1 bit rotselleri
1 ½ st gui lök
50 g tomatpuré
1,5 liter fiskbuljong

(se recept i Museitidningen nr 1/2019)

Skal av räkor eller andra skaldjur
1 tsk curry
1/2 tsk cayennepeppar
10 st vitpepparkorn
2 st lagerblad
1 tsk timjan
Salt och peppar

RUTGERS HÖRNA

GÖR SÅ HÄR:

1. Skär rotfrukterna i mindre bitar och fräs dem tillsammans med curryn och tomatpurén i olja utan att de tar färg. Använd en tjockbottnad gryta.

2. Lägg till skal av räkor eller andra skaldjur samt buljongen.

3. Lägg till timjan, lagerblad, vitpepparkorn och cayennepeppar.

4. Sjud alltsammans i 45–50 minuter och sila sedan av.

5. Koka sakta vätskan du får kvar så att den reduceras till två tredjedelar av mängden.

DEN GODA SOPPAN DU NU HAR kan du förgylla med lite grädde efter smak om du vill, eller servera precis som den är.

Använd soppan på fler sätt

Du kan också använda den som grund

till en riktigt god sås att servera till en fiskrätt.

Förvara basen i frysen i små burkar eller som tärningar tills den ska användas.

GÖR SEDAN SÅ HÄR:

1. Finhacka $\frac{1}{2}$ gul lök och tärna en palsternacka.
2. Fräs i smör.
3. Lägg till såsbasen (1 dl/person) och riv ner en liten vitlöksklyfta. Koka 15–20 minuter och mixa sedan med stavmixer. Sila sedan av i finmaskig sil så att såsen inte blir grynig.
4. Lägg till vispgrädde efter smak och värn på såsen om det behövs.
5. Tycker du att såsen är för tunn kan den redas med smör och mjöl och sedan koka sakta ytterligare 10 minuter.

INFO-SIDAN

ÖPPETTIDER OCH AVGIFTER 2021

I år är mycket annorlunda.

Coronapandemin har påverkat oss alla. Museet är för närvarande stängt. Inga söndagsaktiviteter planeras. Årsmötet har fått skjutas upp till hösten.

Vi ser verkligen fram emot att kunna öppna museet till våren eller sommaren igen. *Så roligt det ska bli!*

Så fort vi vet när museet ska öppna uppdateras hemsidan och Facebook.

Eller ring 042-26 11 31, bäst på morgnarna 08.00-10.00.

Entréavgifter

Vuxen 75 kr

Med kulturkortet 50 kr

Med CSN-kortet 60 kr

Fri entré för barn under 18 år och för medlemmar i Råå museiförening

Guidade grupper

Grupper tas emot hela året efter överenskomelse. Skolklasser har specialavtal

Guidning beställs på info@raamuseum.se eller 042-26 11 31

Kontakt

Råå museum för fiske och sjöfart,

Museiplanen 1,

252 70 Råå

Epost: info@raamuseum.se. Telefon: 042-26 11 31

Hemsida: www.raamuseum.se

Bankgiro: 5601-4681

Kultur
ett nöje och ett måste

För mer information
och nyheter kolla hemsidan
www.raamuseum.se!

VI HAR FÅTT ETT NYTT MEDLEMSREGISTER!

Välkomna att anmäla email-adress om ni inte redan har gjort det.

MUSEITIDNINGEN

Ah, som vi längtar efter sommaren!

Den här våren kommer det ingen kallelse till årsmöte. Årsredovisningen för 2020 kommer att finnas att tillgå på hemsidan www.raamuseum.se. Årsmötet planeras till hösten. Vi hoppas än så länge kunna öppna museet 1 maj som vanligt.

*Väl mött på
Råå museum för fiske- och sjöfart
så snart det går!*

Åskådare på piren vid en snipsegling på 1950-talet

REDAKTIONSRÅD: Elsa Lena Ryding, Stina Norling,
Britt Siverson Holmén, Inga-Lena Stelzer och Ragnar Thornberg
REDIGERING: Joachim Bergdahl